

נר לשולחן שבת

פרשת ויקרא

גליון מס' 319

שוב נבקש
מי שביכולתו לעזור
לעלון לע"נ ולהצלחה
זמות הרבים תעמוד לו!

'מזבח' בגימטריא 'בחזן' כי העומד ומתפלל בכוונת הלב לפני ה' הרי הוא ככהן גדול העומד ומקריב על המזבח, כי התפילות תקנום במקום הקרבנות.

כשם שהכהנים היו לומדים הלכות עבודה בטרם החילים לעבוד, כך טוב שילמדו הירודים לפני התיבה הלכות תפילה בטרם החילים להתפלל. (ספר המתכים)

'ואשי ישראל ותפילתם' ואע"פ שאין עתה עבודה מתפללין על התפילה, שהיא במקום הקרבן, שתתקבל ברצון לפני ה'. ובמדרש מובא **'מיכאל שר הגדול** מקריב נשמתן של צדיקים על המזבח של מעלה ועל זה תיקנו 'ואשי ישראל'. (טור ק"כ)

לכבוד החורף הבא עלינו לטובה

ימי שני ושלישי, ח-ט' באדר היו ימים טובים לישראל, **'ימי תרועת המטר'**, לפי שבמים אלו התפללו על גשמים ונענו. (מגילת הענית פ"ב)

גשמים וקרבנות, מלאכים וצדיקים

בעיר אירביל שבעירק נהגו בעת עצירת גשמים לקחת חמישה או שישה שוורים. מוליכים אותם אל קברי צדיקים שיש להם בבית הקברות ושוחטים על כל מצבה בן בקר אחד. אחר כך מתפללים על הגשמים, אומרים י"ג מידות ותוקעים בשופר, ואת הבשר מחלקים לעניים.

נשאלה השאלה אם יש בדבר איסור? השיב ה"בן איש חי":
בשו"ע כתב 'השוחט לשם הרים, חמה ולבנה, אין לו דין תקרובת עבודה זרה לאוסרה בהנאה, אבל שחיטתו פסולה ואסור באכילה, אע"פ שלא התכוון לעובדם אלא לרפואה וכיוצא בזה מדברי הבאי שאומרים העובדי כוכבים'. (י"ד ד"ה)
וכתב ב"זבחי תודה": מה שכתב השו"ע 'שאומרים העובדי כוכבים' כוונתו שאומרים 'השוחט בהר פלוני יתרפא או העקרה תלד', נמצא כל שהם מייחדים מקום לשוחט בו עבור איזו שהיא תועלת סגולית שחיטתו פסולה, אם כן הוא הדין בנידוננו שיחדו מקום לשוחט, הבשר יאסר באכילה.
ועוד סיבה לאיסור מטעם 'זבחי מתים', כדברי השו"ע - "שחט לשם שר של הר ... בין ששחט לשם **מיכאל השר הגדול** ... הרי זה זבחי מתים ואסור בהנאה". (י"ד ד"ו)

וגדולה מזו אמרו הפוסקים, אע"פ שאדם יודע שה' הוא האלקים ואין עוד מלבדו ומה שהוא מקריב לאיזה מלאך כוונתו רק לכבודו, נחשב עובד עבודה זרה בזה. ולכן אותם השוחטים על קברות הצדיקים שאמנם כוונתם לכבדם בכך כדי שירדו להם גשמים, הרי זה נחשב שמקריבים להם. **ולא מועיל** מה שנותנים את הבשר לעניים, דהרי אם תכלית כוונתם שהגשם ירד בזכות הצדקה, ישחטו את הבקר בביתם ויתנוהו לעניים, ולמה מביאים אותם לבית הקברות?! הרי שיש פה ענין של עבודה זרה.

מתוך מכתבו של הגאון דוד מנחם באב"ד בעל "חבצלת השרון"
"ומקובלני שאבי אבי זקני בעל ה"תבואות שור" חיבר ספר על כל עבודת הקרבנות כדרך ה"שמלה חדשה" ו"תבואות שור", והיה החיבור אצלו בכתב יד.
וקודם פטירתו אמר שהוא קיוה שהגאולה תהיה בימיו ויצטרכו לספר הזה, ועכשיו שלא זכה לזה אין רצונו שיהיה הספר נדפס וציוה לגנוזו איתו בקברו, וכן עשו!
(חבצלת השרון" תנינא כ"ג, "משמור הלוי" זבחים תנינא ל"ד - יש"כ להרה"ג א"י"ש)

מתוך הסכמת "החווה מלובלין" על הספר "צאן קדשים" הובאה ב"אסיפת זקנים" ל"חפץ חיים"

"הנה הגם שאין דרכי להתנהג בגדולות ליתן הסכמה כי אני לא רב ולא מגיד כי אם במקום ההכרח, בענין זה נראה לי שהוא למצוה גדולה, היות שזכורני כי בצעירותי היתה לי תשוקה לחבר ספר פירוש על סדר קדשים, מפני שידוע גודל המצוה לעסוק בהלכות קדשים, כי כל העוסק בפרשת עולה כאילו מקריב עולה, כדברי חז"ל "זאת תורת העולה".
ואחר כך כשבאו עלי הרבה טירחא דציבורא של צורכי בני ישראל, הן לייעץ, הן לתפילות ובקשות ואני מתיירא לדחותם, כיון שה' יתברך עזר לי לפעול לטובת ישראל, כך נעשית טרוד מאד מלעשות פירוש בעצמי, גם מפני שלא היה פנאי לעיין.

וסדר קדשים הוא כמו ספר חתום ואינו מוגה כראוי כשאר הגמרות שיש בהם פירושים ממהרש"ל, מהרש"א ומהר"ם, ומסתמא לא עסקו בסדר קדשים בעיון עם תלמידים מפני שלא הוצרכו כל כך לזה.
והנה ישנם פירושים ... אך הם אינם מספיקים, כי הם בחריפותם ובקיאותם מהלך הגמרא היה פשוט אצלם וכיוונו רק להקשות ולתרוץ.
וכמה שנים הייתי מחלה מכמה מדפיסים שידפיסו את הספר "צאן קדשים". וראוי לכל למדן לקנותו וללמוד סדר קדשים ולא יחוש להוצאה, כפי שכתב בספר חסידים שלקנות ש"ס הוא מצוה יותר מכתבת ס"ת, על כן הבטחתי גם אני לקנות ממנו. והיה בזה שלום שנזכה לעשות קרבנות בפועל בבנין בית המקדש. **כ"ד יעקב יצחק ... הורוויץ הדר בק"ק לובלין".**

"התפילה היא במקום הקרבן, דכתיב 'ונשלמה פרים שפתנו', וכתוב 'ולעבדו בכל לבבכם', וכי יש עבודה שהיא בלב, הוי אומר זו תפילה. לפיכך יש להזהר שתהא דוגמת הקרבן: בכוונה... ומעומד... וקביעות מקום... וראוי שיהיו לו מלבושים נאים מיוחדים לתפילה, כבגדי כהונה, אלא שאין כל אדם יכול לבזבז על זה...". (צ"ח ד')

כשהתפילה שלימה בדיבור, במחשבה ובמעשה אז היא ממש במקום קרבן, ואם לאו היא פסולה כקרבן פסול. (של"ה עניני תפילה)

עוד טעם יש לאסור – מצינו מקשים על התפילות בקברי צדיקים, איך הותר לעשות כן?! והבוא בזוהר שאין לבקש מן הצדיקים עצמם כי זה 'דורש אל המתים', אלא יבקש מנפש הצדיק שתתפלל עליו לפני ה' שישמע תפילתו ויעשה בקשתו. **על כן בשלמא** את התפילות שעושים בבית הקברות יש לפרש כוונתם שמתפללים לה' שיענה להם בזכות הצדיקים ושיהיו מבקשים רחמים עליהם. אך מה ששוחטים את הבקר מה טעם יש בזה, אין זה כי אם רוע לב לעשות כמעשה הגויים.

העולה, שהוא איסור גמור, ואם נהגו כן יבטלו מנהגם, ואם ירצו לעשות צדקה ישחטו בבתייהם ויחלקו לעניים. והיה מעשה הצדקה שלום ואין שלום אלא מטר. (שו"ת "רב פעלים" י"ד ח"ב ל"ב)

גדול יום הגשמים – רבי יהודה בר יחזקאל בשעה שהיה רואה את הגשמים יורדים היה מברך 'תפארו ויתגדלו ויתברך שמו של מי שאמר 'והיה העולם' אשר ממנה אלף אלפים ריבי רבבות של מלאכים על כל טיפה וטיפה שיורדת'. (מדרש רבה כי תבא ז')

בסלון דירתו של הגה"צ רבי מאיר חדש בישיבת "עטרת ישראל" היה חלון רחב לכל אורכו, באותם ימים ההר ממול לא היה בנוי וכשירד גשם חזק המראה היה מפעים.

סיפור דודי, הג"ר מרדכי סומפולינסקי: פעם עמד רבי מאיר מול החלון ואמר לנו: "ראו מה קורה כאן, הרי על כל טיפה הקב"ה ממנה רבבות מלאכים, ראו איזה שפע עצום יש כאן!" (נ"ר לשולחן שבת"י ש"כ להרה"ג י"ו)

מי עוד שומע את התפילה?

בסיום תפילת שמונה עשרה וברכת המזון אומרים 'ואמרו אמן'. למי? מי שומע? הרי כל אחד אומר לעצמו? אלא כתוב בספרים: ונוהגים לומר 'ואמרו אמן', שהוא כנגד המלאכים המלווים את האדם, המלאכים המצווים לשומרו. (מטה משה, "עמודי שמים" ליעב"ץ)

שאל איפוא ידידי, הרה"ג ש"ו, את הגאון רבי חיים קניבסקי: כידוע אין אנו אומרים בכניסה לבית הכסא 'התכבדו מכובדים', שהרי זו יוהרא לומר שמלאכים מלווים אותנו (א"ח ג' א'), אם כן מדוע במשך כל השבוע אנו כן אומרים "ואמרו אמן"? והשיב רבינו: 'אומרים למלאכים שנבראו מהתפילה!' (נ"ר לשולחן שבת")

מלאכים שנבראו מהתפילה!

"חזרנו מנתיבות לבני ברק בשתיים בלילה. ביציאה מהעיר עמד יהודי מרים יד לטרמפ, עצרנו לו. 'להיכן יהודי?' 'לבני ברק'. **נכנס, בדרך סיפר:** 'אני תושב נתיבות ומעולם לא הפסדתי תפילה במנין, בנתיבות אין מנין בשעה כזו אבל אני יודע שבאיצקוביץ יש מנינים כל הלילה'. שאלנו אותו 'ואיך תחזור?' השיב: "קודם כל מנין, אחר כך ה' יעזור".

תוך כדי נסיעה התיידדנו. למחרת התקשר אותו יהודי ואמר: "אתה לא תאמין מה שאספר לך, כשסיימתי את תפילת ערבית שמעתי יהודי שהתפלל לידי אומר לחברו 'תזדרז, ההסעה לנתיבות יוצאת הרגע!'" (נ"ר לשולחן שבת"י מהרה"ג א"ב)

"והשיב את הגזילה אשר גזל". (ה"כ)

מגילת אסתר, והשיב ותפילה

את המעשה הבא סיפר לי ידידי, אברך מרביץ תורה: **"כתבתי מגילת אסתר** וחיפשתי למוכרה. יום אחד פוגש אותי יהודי שהכרתי אותו כאח של חבר, החל לשוחח איתי, כששמע על המגילה אמר שהוא יחפש קונה, הסכמתי ונתתי לו אותה. **זמן קצר אחר כך,** כשפגשתי את חברי וסיפרתי לו שנתתי את המגילה לאחיו, נחרד ואמר במילים נחרצות: 'תגיד עליה קדיש!' וסיפר סיפור נורא: אחי זה התדרדר לפשע, שפתו שפת חלקות והפיל כבר בירושלים רבים וטובים, הוא עושה רושם בצורתו החיצונית, ורבים נפלו ברשתו והפסידו כסף רב אצלו. **כיון שאני כתבתי** את המגילה היה לי 'הרגש' אליה. במשך חודשים חיפשתי אחריו, הלכתי לסוחרים סת"ם בירושלים וביקשתי מהם: "אם תגיע לכם מגילה פלונית מאיש פלוני תתקשרו אלי", אך העלתי חרס בידי.

יום אחד הלכתי בסמטת זכריה הרופא, בשכונת התימנים ליד "מאה שערים", מרחוק ראיתי את האוטובוס בתחנה, התחלתי

לרוץ, לפתע אדם צועק אלי מלמעלה: 'מנחה, אתה עשירי! השבתי לו: "כבר התפללתי מנחה", "תבוא, תבוא", קראתי: "אבל אני מפסיד את האוטובוס". אך הוא התעקש 'בבקשה, תשלים לנו למנין'. לא יכלתי לסרב ועליתי לבית הכנסת.

היה זה בית כנסת קטן, והנה רואה אני את אותו נוכל יושב שם. נעמדתי בכניסה כדי שהוא לא יברח לי... אחרי התפילה ניגשתי אליו 'תחזיר לי את המגילה'. הוא ניסה להתחמק, אולם חסד ה' לבסוף הוא נכנע. הלכנו יחד הגענו לאיזה כוך. שם הוא גר, הוא נכנס והחזיר לי את המגילה". (נ"ר לשולחן שבת"י מהרה"ג א"ב)

משנכנס אדר מרבים בימי פורים

בעיר איספלטרו העלילו עלילת שוא על היהודים. ראשי הקהל הועמדו לדין ובראשם רבה של העיר רבי דוד פרו, ה"חסדי דוד". בחסדי שמים יצאו כולם לחופשי והסכנה חלפה.

היה זה ז' באדר, לאות זכרון קבעו תענית ציבור ופורים לזכר הנס. רבי דוד תיקן סליחות ופיוטים ליום זה: "בקום עלינו אדם בליעל טמא ומצורע. יום קמו עלינו אויבים מבני קדר, עם נבל, קוץ ודרדר... בחודש שנים עשר הוא חודש אדר. נמנו וגמרו לא יצא החייט במחטו, לא יזכר שם ישראל עוד..." (למנוצח לדוד"י וס"ה)

בקהילת קובנה חגגו פורים בח' אדר

בשנת תצ"א פרצה שריפה גדולה בעיר קובנה שהחריבה את העיר. מאז במשך יובל שנים היו חיי היהודים בקובנה מלאי עינויים ורדיפות, גירושים ואסונות, משפטים וסכסוכים עצומים. **בכל שנות הרעה** לא נזחו הגויים את שנאתם ליהודים, בעיקר חרה להם שהיהודים בכשרונם ניצלו את ההזדמנות ורכשו מחוץ לגיטו ובזול מגרשי בתים שנשרפו ובנו עליהם בתים.

לאחר שנודע להם כי ליהודים אבדו בעת השריפה התעודות המעידות על זכות ישיבתם בעיר, תבעה העירייה את גירושם מהעיר בהסתמך על מגילות עתיקות של מלכי פולין האוסרים על יהודים את הישיבה בקובנה.

כך בשנת תקי"ג יצא פסק דין המורה על גירוש היהודים מתחום עיריית קובנה והחרמת רכושם - זה היה "הגירוש הראשון".

רובם עקרו מהתחום השיפוטי של העירייה. חלקם אולצו לבקש מקלט בעיירה וילמפולי הסמוכה וחלקם נותרו בגבול העיר, במקום הנקרא "חצר המלך", שם ישבו צפופים ודחוקים. **הכניסה לקובנה** הותרה ליהודים רק ביום השוק! לאחר זמן החלו היהודים שוב מופיעים בשווקי קובנה. הדבר עורר שוב את קנאתם של "העירוניים" להפטר מהתחרות עם היהודים.

ימי המנוחה לא ארכו הרבה, חמש שנים אחר הגירוש נבחר ראש עיר חדש, פּרָזֶר, צורר מובהק. על פי יוזמתו והסתתו התנפלו הגויים על רובע היהודים, פרעו וטבחו ביהודים, בית התפילה היה לשריפת אש וגירשו את יהודי העיר.

באותם שנים התפרסמה משפחת סולובייצ'יק לתהילה. לאחר הפרעות האחים רבי משה ורבי אברהם סולובייצ'יק פתחו במערכה משפטית נגד ראש העיר. המשפט התקיים בוורשה. היהודים נתמכו בידי הדוכס קרל רדזוויל ומשפחתו.

הפסק חייב את עיריית קובנה לשלם ליהודים חמש עשרה אלף זהובים וכן את הוצאות המשפט, וראש העיר נידון לשבועיים מאסר! היה זה ח' אדר ב' שנת תקמ"ג 1783.

את "מגילת קובנה" היו קוראים בבית המדרש הישן בקובנה בשושן פורים, לאות הודאה על תשועת ישראל.

(לתולדות היהודים בקובנה, "יהודי ליטא")

י באדר "פורים פובידל"

בקהילת יונגונצלאו שבצ'כיה קבעו "פורים פובידל" – "פורים ריבת שיזיפים" ביום י' באדר מפני מעשה שהיה.

גוי נוצרי מת לאחר שאכל ריבת שיזיפים שבתו קנתה אצל היהודי דוד ברנדייס. העלילו עליו שהרעיל את הגוי וסכנת מוות ריחפה על כל הקהילה. משהוברר שאותו גוי היה חולה שחפת ומת ממחלתו זו – רווח ליהודים וקבעו פורים.

רבי דוד ברנדייס אף חיבר מגילה בה סיפר את סיפור הנס וקראה "שיר המעלות לדוד". (ספר המועדים)